

‘Er zit zoveel tussen nieuwbouw in de polder en stapelen in steden’

Aron Bogers
(Architect)

Willen we in tien jaar één miljoen woningen bouwen, dan moeten we meer experimenteren, gelooft Aron Bogers. Hij pleit voor meer collectieve woonvormen en slimme hoogbouw, maar vooral voor een grotere betrokkenheid van toekomstige bewoners. ‘Er moet meer ruimte komen voor eigen initiatieven.’

Door: Joost Bijlsma

Betrokkenheid leidt tot kwaliteit, vindt Aron Bogers, bestuurder van Inbo. Dat geldt voor zijn architectenbureau, waar de helft van de medewerkers mede-eigenaar is. Maar dat is net zo goed van toepassing op toekomstige woningbouw. Bogers pleit voor betrokkenheid van toekomstige bewoners bij de bouw. De valkuil van de huidige *push* op aantallen is dat de nadruk komt te liggen op kwantiteit. Dan krijg je eenheidsworst, zoals in het verleden de Bijlmerflats. De kwaliteit van het aanbod is overigens niet de enige reden om toekomstige bewoners te betrekken. Een andere reden is dat dit kan bijdragen aan het verminderen van de woningnood. Als we goed luisteren naar wat mensen echt willen, hoeven we minder vierkante meters te bouwen. Ook maakt betrokkenheid van toekomstige bewoners het mogelijk om op onverwachte plekken woningen te realiseren, stelt Bogers.

Gaan we dat miljoen in tien jaar eigenlijk wel halen?

‘Dat wordt lastig. Wij zijn nu in ons land in staat jaarlijks zo’n 60.000 nieuwe woningen te bouwen. Dat aantal opschroeven valt niet mee, want innovatie in de bouw kost tijd.’

We zitten dus met een probleem...

‘Het is de vraag of we het probleem woningnood wel

‘Betrokkenheid van toekomstige bewoners maakt het mogelijk om op onverwachte plekken woningen te realiseren’

moeten oplossen met 1 miljoen nieuwe woningen. Ik vind dat we veel meer mogen experimenteren. Misschien willen mensen wel iets anders. Op dit moment werken wij mee aan het programma Together, met de TU Delft en de gemeente Delft. We verzamelen wereldwijd voorbeelden van nieuwe vormen van wonen. Dat zijn vooral collectieve varianten, waarbij bewoners meer samen doen. Daar zit een grote kans om wat aan de woningnood te doen.’

Waaruit blijkt dat meer betrokkenheid van bewoners tot goede oplossingen leidt?

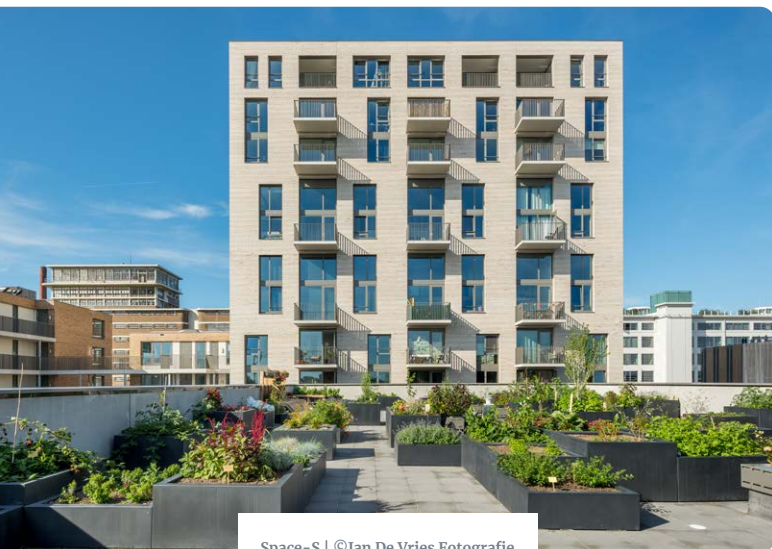
‘Wij hebben dat zelf ervaren bij het project Space-S in Eindhoven. Daar koos wooncorporatie Woonbedrijf voor radicale betrokkenheid van toekomstige bewoners. Ze vroegen: wie zou in Space-S willen wonen en hoe? Toekomstige huurders functioneerden vervolgens als de opdrachtgever en bepaalden vrijwel helemaal hoe dat project eruit kwam te zien. Dat heeft geresulteerd in diverse woningtypen: bijna 200 op de 400 woningen zijn verschillend! Het project kent veel meer gedeelde vierkante meters dan nu gebruikelijk is. Zo kozen bewoners voor compacte studio’s, omdat ze daarnaast gebruik kunnen maken van collectieve voorzieningen. Denk daarbij aan een gedeeld dakterras of een collectieve woonkamer met mogelijkheden om te overnachten voor bezoekers.’

Welke vraag van bewoners vond jij opvallend?

‘Ze vroegen om reusachtige ramen. Dat had ik nog nooit in een Programma van Eisen zien staan.’

Wat vroeg dit van de bouwer, Stam & de Koning?

‘Die moest, net als onze opdrachtgever en wij, vanaf

Space-S | ©Jan De Vries Fotografie

het begin betrokken en flexibel zijn: openstaan voor een vooraf volledig onzekere uitkomst.'

Waarom komt deze werkwijze nog zo weinig voor?

'We veronderstellen onterecht dat het langer duurt en duurder wordt als je honderden mensen laat meedenken. Maar dit project laat zien dat dit een misvatting is. Deze toekomstige huurders zijn de professioneelste opdrachtgevers die ik heb meegemaakt. Het project is binnen vijf jaar en binnen budget gerealiseerd. De bewoners hielden zich zorgvuldig aan de planning. Op zich is dat ook wel logisch, omdat ze er zelf graag wilden wonen.'

'Als je snelheid wilt maken, moet je onconventioneel denken'

Door te werk te gaan zoals bij Space-S, benut je de schaarse ruimte beter. Waarom is meer zeggenschap bij burgers voor het bestrijden van de woningnood nog meer van belang?

'Het is begrijpelijk dat de overheid aanspoort op aantallen. Dat draagt alleen het risico in zich van uit de grond gestampte standaardoplossingen. Dat zie je nu al gebeuren met slimme beleggers die de markt domineren. Daardoor krijg je anonieme, versteende Excel-sheets.'

Wat moet de overheid wél doen?

'De kunst is om ruimte te laten voor een breed scala aan oplossingen: slimme herbestemmingen, intelligent verdichten van plekken, ruimte voor tijdelijke bewoning... Als je snelheid wilt maken, moet je onconventioneel denken. Dat gaat beter met meer mensen die meedenken en -beslissen.'

Meer hoogbouw kan bijdragen aan het halen van de aantallen. Wat zijn daarvan de risico's?

'Het risico van hoogbouw is dat het een wijk of stad on-

aantrekkelijk kan maken. Het kan er unheimisch zijn, omdat je weinig nieuwe voordeuren hebt. Dat voegt weinig toe aan de stad.'

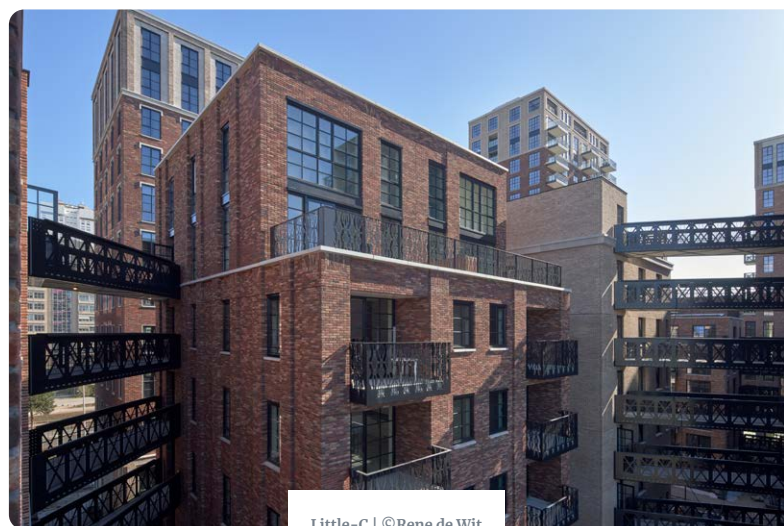
Hoe doe je dat wel op een aantrekkelijke manier?

'Bij het project Little-C in Rotterdam hebben we gewerkt met lage woontorens die relatief dicht bij elkaar staan. Als je daar tussendoor loopt, ervaar je een levendige en stadse sfeer. Dat is te danken aan de industriële vormgeving, het gebruik van groen en andere keuzes. Zo zijn er ook grondgebonden woon- en werkruimten aan de voet van de gebouwen. Een andere element dat bijdraagt aan de sfeer zijn de 46 bruggen. Deze dienen als verbinding tussen verdiepingen, omdat er in sommige gevallen maar één lift is op drie gebouwen.'

Met de huidige vraag is het succes van toplocaties zoals Space-S en Little-C verzekerd. Wat kan de overheid doen om woningbouw ook aan te jagen op

minder voor de hand liggende locaties? Die zullen minder in trek zijn bij beleggers, maar daardoor mogelijk wel betaalbaarder...

'Er mag meer ruimte komen voor eigen initiatieven. Die kan de gemeente stimuleren door intelligent om te gaan met grondprijzen. In het buitenland zie je veel meer experimenten met de manier waarop initiatief-

Little-C | ©Rene de Wit

nemers voor woningbouw zich organiseren. Dat wil vaak goed op onverwachte plekken met een relatief

Little-C | Foto: ©Ossip van Duivenbode

lage grondprijs. Een bekend voorbeeld is het project Kalkbreite Complex in Zürich van Müller Sigrist Architecten, gebouwd bovenop een busremise. Maar je kunt ook denken aan een minder goed lopend bedrijventerrein. Of een tijdelijke, circulaire wijk op het water die je later kunt verplaatsen. Er zit nog zoveel in tussen grote nieuwbouwwijken in de polder en stapelen in steden.'

Zijn architecten ook niet te veel gericht geweest op grote prestigieuze projecten? Echt afwijkende woningarchitectuur met nieuwe materialen op onverwachte plekken is toch relatief zeldzaam...

'Wij mogen inderdaad ook vaker buiten de gebaande paden gaan en het experiment opzoeken. Aan animo bij toekomstige afnemers is in ieder geval geen gebrek. Voor bijna iedere afwijkende vorm of plek zijn wel belangstellenden te vinden.'

Cv Aron Bogers

GEBOORTEJAAR:

1971

OPLEIDING:

TU Delft (werktuigbouwkunde, master architectuur)

BEDRIJF:

1998 - nu: Inbo

DE FAVORIETEN VAN ARON:

Architect:

Müller Sigrist Architecten

Gebouw:

Kalkbreite Complex